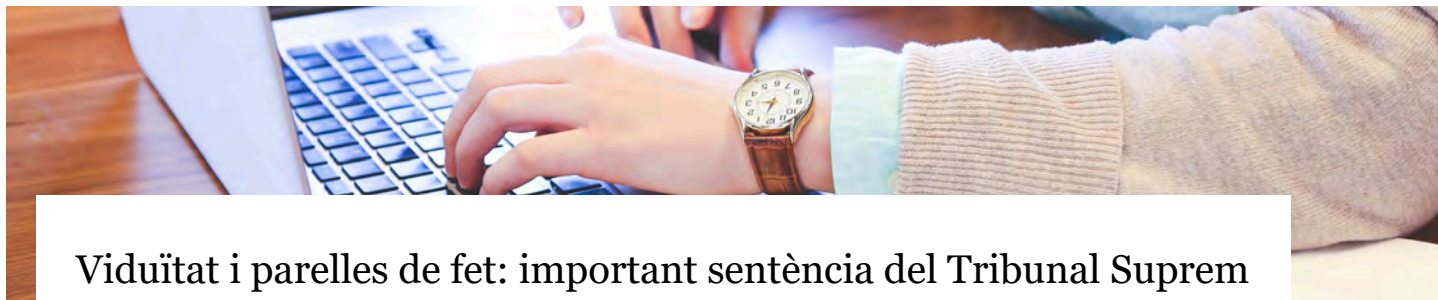

EAPC - Novetats en matèria de Seguretat Social

Viduïtat i parelles de fet: important sentència del Tribunal Suprem

03-05-2024

Com ja sabem, actualment les parelles de fet tenen protecció per viduïtat en els termes establerts en l'[article 221 del TRLGSS](#). Aquest reconeixement es va produir després de l'entrada en vigor de la [Llei 40/2007, de 4 de desembre](#), de mesures en matèria de Seguretat Social, que va **definir la parella de fet** com la parella “constituïda, amb anàloga relació d'afectivitat a la conjugal, pels qui, no trobant-se impeditos per contreure matrimoni, no tinguin vincle matrimonial amb una altra persona i acreditin, mitjançant el corresponent certificat d'empadronament, una convivència estable i notòria amb caràcter immediat a la defunció del causant i amb una durada ininterrompuda no inferior a cinc anys”.

L'actual redactat de l'article 221 del TRLGSS manté aquesta definició, però ha introduït un canvi important: en el cas que la parella tingui **fills en comú** no s'exigeix la convivència estable i notòria de cinc anys, i n'hi ha prou amb l'acreditació del registre o de la constitució de la parella de fet amb una **antelació mínima de dos anys** respecte a la data de la defunció del causant. Aquest últim requisit s'exigeix actualment en tot cas per a l'accés a la pensió de viduïtat en els supòsits d'unions de fet.

La Llei 40/2007 establia també que en les **comunitats autònomes amb dret civil propi**, complint-se el requisit de convivència, la consideració de parella de fet i la seva acreditació es du a terme conformement al que estableixi la seva legislació específica. No obstant això, el Tribunal Constitucional, en la [Sentència 40/2014, d'11 de març de 2014](#), va considerar que aquesta norma podria ser contrària al principi d'igualtat consagrat en l'[article 14 de la Constitució](#) i, per tant, la va declarar inconstitucional. Doncs bé, ara el Tribunal Suprem, en la [Sentència de 2 d'abril de 2024](#)-recurs 24/2023- **reconeix el dret d'una dona catalana a la pensió de viduïtat** per la seva parella de fet difunta, després que li hagués estat denegada a conseqüència de la declaració d'inconstitucionalitat a la qual ens hem referit anteriorment, ja que modula l'abast d'aquesta declaració.

En el moment de la defunció del causant -5 de novembre de 2013- la **normativa catalana** no disposava la necessitat que la parella de fet s'inscrivís, raó per la qual al cas analitzat no hi havia registre, però van tenir un fill en comú nascut després de la defunció del causant. Per tant, es

complia la normativa autonòmica que exigia un d'aquests tres requisits: **convivència superior a dos anys, fills en comú o formalització en escriptura pública**. En el cas analitzat, es complien els dos primers i, en conseqüència, des del punt de vista de la legislació catalana, existia una parella de fet.

No obstant això, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en la Sentència de 20 de novembre de 2015, va aplicar la Sentència del Tribunal Constitucional d'11 de març de 2014 i va entendre que **no es compleixen els requisits exigits en el TRLGSS en mancar el registre de la parella de fet**, i per tant no era aplicable a aquest cas la normativa autonòmica, per la qual cosa el Tribunal Constitucional va rebutjar tal possibilitat. A pesar que la vídua va esgotar totes les instàncies nacionals, no va veure reconegut el seu dret, ja que el Tribunal Constitucional va acabar inadmetent el seu recurs d'empara el dia 10 de desembre de 2018.

Disconforme amb la denegació de la seva pensió de viduïtat, l'actora va acudir al Tribunal d'Estrasburg (TEHD), que va declarar, en la [Sentència de 19 de gener de 2023](#), que s'havia vulnerat l'article 1 del Protocol n. 1 del [Conveni Europeu de Drets Humans](#), entenent que s'ha de tenir en compte la legislació vigent en el moment específic en què la demandant va interessar la seva pensió de viduïtat. Com complia la resta dels requisits exigits legalment per percebre-la, la denegació de la sol·licitud pot ser considerada una ingerència en el seu dret al gaudi pacífic dels seus béns i, a més, se li reconeix el dret a una compensació de 8.000 euros en concepte de danys morals.

Doncs bé, després d'aquest llarg i tortuós camí de resolucions i recursos, el Tribunal Suprem, en l'esmentada Sentència de 2 d'abril de 2024, estima el recurs extraordinari de revisió i conclou que la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que va denegar el reconeixement a la pensió de viduïtat contravé el que disposa la Sentència del TEDH de 19 de gener, raó per la qual ha de ser el mateix **Tribunal Superior de Justícia el que continuï el procediment** aplicant al cas la normativa vigent en el moment de la defunció i, per tant, **aplicant la normativa catalana** per determinar l'existència de parella de fet.

En conclusió, després d'aquesta important sentència **s'obre la possibilitat de reconeixement del dret a la pensió de viduïtat de parelles de fet per defuncions anteriors** al fet que es produïssin els efectes de la Sentència del Tribunal Constitucional d'11 de març de 2014. En aquests casos, **encara que la parella de fet no s'hagués inscrit al registre**, tindran dret a la pensió de viduïtat si hi ha fills en comú o acrediten una convivència mínima de dos anys amb la persona causant.

Jorge Pérez Pérez

Doctor en dret. Delegat de la DE de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. Professor UAB.
Director del Postgrau en Ocupació